

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Sžo/36/2014
Identifikačné číslo spisu:	6014200236
Dátum vydania rozhodnutia:	24.07.2014
Meno a priezvisko:	JUDr. Jarmila Urbancová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2014:6014200236.2

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jarmily Urbancovej a členov senátu JUDr. Milana Moravu a JUDr. Jany Zemkovej, PhD. v právnej veci navrhovateľa J. O., bytom v W., N. XX, proti odporcovi Centru právnej pomoci - Kancelárii Žilina, so sídlom v Žiline, Národná 34, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odporcu z 2. januára 2014, sp.zn. 9075/2013, R.z.: 80/2014, o odvolaní odporcu proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 27. marca 2014, č.k. 24Sp/13/2014-16, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 27. marca 2014, č.k. 24Sp/13/2014-16, p o t v r d z u j e .

Navrhovateľovi náhradu trov odvolacieho konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom z 27. marca 2014, č.k. 24Sp/13/2014-16 podľa § 250q ods. 2 v spojení s § 250j ods. 2 písm. a/ Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) zrušil napadnuté rozhodnutie, ktorým odporca nepriznal navrhovateľovi nárok na poskytnutie právnej pomoci podľa § 10 ods. 5 zákona č. 327/2005 Z.z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi (ďalej len „zákon o bezplatnej právnej pomoci“, resp. „ZoBPP“) z dôvodu nenaplnenia požiadavky materiálnej núdze podľa § 6 ods. 1, 2 ZoBPP, § 6a ods. 1 ZoBPP, § 4 písm. i/ ZoBPP, § 4 ods. 2 ZoBPP v spojení s § 2 zákona č. 601/2003 Z. z. o životnom minime.

Dôvod pre zrušenie napadnutého rozhodnutia videl v postupe odporcu, kedy tento neposudzoval žiadosť navrhovateľa aj podľa ustanovenia § 6b ZoBPP. Poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyššieho súdu“) z 27. februára 2014, sp.zn. 5Sžo/2/2014, zdôrazniac v ňom vyslovený právny názor, že sám fakt, že právna pomoc v hmotnej núdzi poskytovaná v režime § 6b zákona o bezplatnej právnej pomoci je „možnosťou“ a je na posúdení odporcu (Centra právnej pomoci - pozn.), či sú tu také skutočnosti predpokladané zákonom, neznamená, že odporca nemá povinnosť tieto skutočnosti skúmať, prihliadajúc taj na celkovú situáciu žiadateľa.

Krajský súd dal do pozornosti tiež interný predpis Centra právnej pomoci, konk. článok III. písm. a/ bod 2 Usmernenia č. 1/2012 z 5. januára 2012, v zmysle ktorého primeranými okolnosťami, ktoré centrum zohľadňuje, sú skutočný príjem fyzickej osoby pri zohľadnení pravidelných nevyhnutných výdavkov. Za pravidelné nevyhnutné výdavky sa považujú aj výdavky na exekúciu, ak je exekúcia predmetom sporu a ich nevylúčenie by znamenalo vážne ohrozenie fyzickej osoby.

Zdôraznil, že navrhovateľ v konaní uviedol existenciu sporných exekúcií, ktoré sú proti nemu vedené, ktorými tvrdeniami sa odporca nezaoberal. Preto mal krajský súd za potrebné, aby odporca v rámci dokazovania podľa § 32 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (ďalej len „správny poriadok“) v spojení s § 25 ods. 1 ZoBPP zistil stav navrhovateľom tvrdených exekučných konaní.

Dodal, že v zmysle článku III. písm. b/ Usmernenia č. 1/2012 centrum tiež zohľadňuje, či skutkový a právny stav veci a okolnosti prípadu, v ktorom fyzická osoba žiada o poskytnutie právnej pomoci, nasvedčujú tomu, že by neposkytnutie právnej pomoci malo vážne následky a spôsobilo vážnu ujmu na právach a oprávnených záujmoch fyzickej osoby. Krajský súd pritom poukázal na skutočnosť, že príjem (hrubý) navrhovateľa prekračuje zákonom ustanovenú hranicu materiálnej núdze len nepatrne.

O trovách konania krajský súd rozhodol podľa § 250k ods. 1 v spojení s § 250l ods. 2 OSP. Úspešnému navrhovateľovi náhradu trov nepriznal z dôvodu, že si žiadne neuplatnil.

V lehote ustanovenej zákonom (§204 ods. 1 OSP, v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá, § 250l ods. 2 OSP) podal proti tomuto rozsudku odvolanie odporca, žiadajúc jeho zmenu a potvrdenie napadnutého rozhodnutia.

Mal za to, že rozsudok krajského súdu vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 250j ods. 2 písm. a/ OSP) vo vzťahu k povinnosti odporcu skúmať pomery žiadateľa tiež s ohľadom na § 6b ZoBPP.

Podľa odporcu je účelom tohto ustanovenia odstraňovanie tvrdosti zákona, pričom jeho použitie sa má obmedziť na výnimočné prípady. Teda, obligatórna povinnosť sa viaže na skúmanie podmienok podľa § 6 a § 6a ZoBPP, avšak to, či odporca pristúpi k posudzovaniu žiadosti podľa § 6b, je výlučne na úvahe odporcu.

Uviedol, že v tu prejednávanej veci navrhovateľa, odporca dospel k záveru, že sa nejedná o vec, v ktorej by nepriznanie právnej pomoci mohlo spôsobiť vážnu ujmu, a preto jeho žiadosť z hľadiska § 6b ZoBPP neskúmal.

V smere výkladu sporného zákonného ustanovenia poukázal odporca na rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 1.októbra 2013, č.k. 28Sp/29/2013-23, z ktorého vyplýva, že odporca nemá zákonnú povinnosť v prípadoch podľa § 6b ZoBPP právnu pomoc poskytnúť [...], pričom prekročením zákonom stanovenej príjmovej hranice zaniká právny nárok na poskytnutie právnej pomoci odporcom.

Vo svojom písomnom vyjadrení k odvolaniu odporcu sa navrhovateľ plne stotožnil s odvolaním napadnutým rozsudkom krajského súdu, zopakujúc tvrdenie, že v dôsledku exekúcií vedených na jeho dôchodok si nemôže zabezpečiť právnu pomoc z vlastných prostriedkov.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP), preskúmal napadnutý rozsudok, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, v medziach podaného odvolania (§ 212 ods. 1 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP), odvolanie prejednal bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 250ja ods. 2 veta prvá OSP), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne päť dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk (§ 156 ods. 1 a ods. 3 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá a § 211 ods. 2 OSP) a dospel k záveru, že odvolaniu odporcu nemožno priznať úspech.

V správnom súdnictve preskúmajú sudy na základe žalôb alebo opravných prostriedkov zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy, ktorými sa zakladajú, menia alebo zrušujú práva alebo povinnosti fyzických alebo právnických osôb (§ 244 ods. 1 OSP).

Podľa ustanovení tretej hlavy druhej časti OSP sa postupuje v prípadoch, v ktorých zákon zveruje súdom rozhodovanie o opravných prostriedkoch proti neprávoplatným rozhodnutiam správnych orgánov (§ 250l ods. 1 OSP).

Podstatou správneho súdnictva je ochrana práv občanov a právnických osôb, o ktorých sa rozhodovalo v správnom konaní; ide o právny inštitút, ktorý umožňuje, aby sa každá osoba, ktorá sa cíti byť rozhodnutím či postupom orgánu verejnej správy poškodená, dovolala súdu, ako nezávislého orgánu a vyvolala tak konanie, v ktorom správny orgán už nebude mať autoritatívne postavenie, ale bude účastníkom konania s rovnakými právami, ako ten, o koho práva v konaní ide.

Úlohou správneho súdu pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu podľa piatej časti tretej hlavy Občianskeho súdneho poriadku je posudzovať, či správny orgán vecne príslušný na konanie si zadovážil dostatok skutkových podkladov pre vydanie rozhodnutia, či zistil vo veci skutočný stav, či konal v súčinnosti s účastníkmi konania, či rozhodnutie bolo vydané v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi a či obsahovalo zákonom predpísané náležitosti, teda či rozhodnutie správneho orgánu bolo vydané v súlade s hmotnoprávnymi ako aj s procesnoprávnymi predpismi. Zákonnosť rozhodnutia správneho orgánu je podmienená zákonnosťou postupu správneho orgánu predchádzajúce vydaniu napadnutého rozhodnutia. V rámci správneho prieskumu súd teda skúma aj procesné pochybenia správneho orgánu namietané v opravnom prostriedku, či uvedené procesné pochybenie správneho orgánu je takou vadou konania pred správnym orgánom, ktorá mohla mať vplyv na zákonnosť napadnutého rozhodnutia (§ 250i ods. 3 OSP, § 250l ods. 2 OSP).

Spornou skutočnosťou v prejednávanej veci je otázka zrejmej bezúspešnosti žiadosti navrhovateľa o priznanie nároku na právnu pomoc podľa zákona o bezplatnej právnej pomoci.

Vychádzajúc z predložených dokladom odporca pristúpil k zisťovaniu podmienok pre priznanie nároku na bezplatnú právnu pomoc v zmysle § 6 ods. 1 a § 6a zákona o bezplatnej právnej pomoci. Dospel k záveru, že príjem navrhovateľa a jeho manželky, ktorú zákon považuje za osobu spoločne posudzovanú, prekračuje zákonom ustanovenú hornú hranicu príjmu - hranicu hmotnej núdze tak, ako ju vymedzuje § 4 ods. 1 písm. a/ zákona o bezplatnej právnej pomoci. Po tomto zistení neskúmal ďalšie podmienky ustanovené zákonom.

Podľa § 6 ods. 1 zákona o bezplatnej právnej pomoci fyzická osoba má právo na poskytnutie právnej pomoci bez finančnej účasti, ak

- a) jej príjem nepresahuje 1,4-násobok sumy životného minima ustanoveného osobitným predpisom a nemôže si využívanie právnych služieb zabezpečiť svojím majetkom,
- b) nejde o zrejmu bezúspešnosť sporu a
- c) hodnota sporu prevyšuje hodnotu minimálnej mzdy okrem sporov, v ktorých nie je možné hodnotu sporu vyčíslieť v peniazoch.

Podľa § 6 ods. 2 zákona o bezplatnej právnej pomoci podmienky na poskytnutie právnej pomoci podľa odseku 1 písm. a/ a b/ musí fyzická osoba spĺňať počas celého trvania poskytovania právnej pomoci bez finančnej účasti.

Podľa § 6a ods. 1 zákona o bezplatnej právnej pomoci ak príjem fyzickej osoby presahuje 1,4-násobok sumy životného minima ustanoveného osobitným predpisom a súčasne nepresahuje 1,6-násobok uvedenej sumy a nemôže si využívanie právnych služieb zabezpečiť svojím majetkom, má právo na poskytnutie právnej pomoci určeným advokátom alebo centrom pri splnení podmienky finančnej účasti vo výške 20% trov právneho zastúpenia podľa osobitného predpisu; splnenie podmienok podľa § 6 ods.

1 písm. b/ a c/ tým nie je dotknuté. Ustanovenie § 6 ods. 2 sa použije primerane.

Podľa § 6b ods. 1 zákona o bezplatnej právnej pomoci ak je to primerané okolnostiam žiadanej právnej pomoci, môže centrum v prípadoch podľa § 6a ods. 1 poskytnúť právnu pomoc aj bez úhrady finančnej účasti.

Podľa § 6b ods. 2 zákona o bezplatnej právnej pomoci ak príjmy prevyšujú zákonom určenú hranicu materiálnej núdze, centrum môže poskytnúť právnu pomoc s finančnou účasťou oprávnenej osoby, ak je to primerané okolnostiam žiadanej právnej pomoci.

Podľa § 4 ods. 1 písm. i/ zákona o bezplatnej právnej pomoci je materiálnou núdzou stav, keď fyzická osoba je poberateľom dávky a príspevkov k dávke v hmotnej núdzi, alebo stav, keď príjem fyzickej osoby nepresahuje 1,6-násobok sumy životného minima a táto fyzická osoba si využívanie právnych služieb nemôže zabezpečiť svojím majetkom.

Podľa § 4 ods. 2 zákona o bezplatnej právnej pomoci o príjmu fyzickej osoby, ktorá žiada o poskytnutie právnej pomoci (ďalej len "žadateľ"), sa započítavajú príjmy obdobne ako pri výpočte príjmu fyzickej osoby na účely určenia súm životného minima; to neplatí, ak sú spoločne posudzované fyzické osoby účastníkmi sporu v súdnom konaní s protichodným postavením.

Najvyšší súd sa stotožňuje s právnym názorom krajského súdu, ktorý považuje za vecne a právne správny, ako aj za dostatočne a zrozumiteľne odôvodnený.

Najvyšší súd má za to, že pokiaľ navrhovateľ žiadal o poskytnutie bezplatnej právnej pomoci s plnou úhradou, je namieste túto jeho žiadosť posudzovať ako žiadosť pre všetky formy právnej pomoci v hmotnej núdzi poskytované Centrom právnej pomoci v zmysle zákona o bezplatnej právnej pomoci. Preto požadovať od navrhovateľa podanie osobitnej žiadosti pre právnu pomoc podľa § 6b zákona o bezplatnej právnej pomoci je presne tou požiadavkou na účastníka správneho konania, ktorá od neho vyžaduje úkon nepredpokladaný v zákone.

Sám fakt, že právna pomoc v hmotnej núdzi poskytovaná v režime § 6b zákona o bezplatnej právnej pomoci je „možnosťou“ a je na posúdení odporcu, či sú tu také skutočnosti predpokladané zákonom, neznamena, že odporca nemá povinnosť tieto skutočnosti skúmať, prihliadajúc tak na celkovú situáciu žiadateľa. Ani z rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 1. októbra 2013, č. k. 28Sp/29/2013-13 nevyplyva iný záver, pretože skutočnosť, že žiadateľ, ktorého príjem prekračuje zákonom ustanovenú hranicu materiálnej núdze, nemá nárok na poskytnutie právnej pomoci podľa zákona o bezplatnej právnej pomoci vrátane tej podľa § 6b zákona, nezbavuje odporcu skúmať, či prípad žiadateľa nemožno práve pod toto zákonné ustanovenie subsumovať.

Rozsah uvažovaných skutočností by pritom, podľa najvyššieho súdu, mal byť čo najbližší hľadiskám, z ktorých súdy preskúmajú dôvodnosť návrhu na oslobodenie od súdneho poplatku podľa § 138 ods. 1 OSP, a to s ohľadom aj na pôvodnú previazanosť inštitútov oslobodenia od súdnych poplatkov a ustanovenia právneho zástupcu z radov advokátov podľa § 30 OSP v znení účinnom do 31. januára 2011.

Je bežné, že bežné výdavky osôb s rovnakým, alebo približne rovnakým príjmom sa rôznia, a to ani nie tak pre osobnú preferenciu drahších alebo luxusnejších produktov, ale aj s ohľadom na lokalitu a s ňou spojené výdavky na bývanie, zdravotný stav a s ním spojené náklady na lekársku starostlivosť a lieky, alebo osobné a rodinné pomery, kedy príjmy žiadateľa a osoby s ním spolu posudzovanej pokrývajú potreby ďalších blízkych osôb, ktoré zákon neberie do úvahy.

Najvyšší súd má za to, že práve takéto okolnosti má § 6b zákona o bezplatnej právnej pomoci na mysli.

Dodatkom, aplikácia tohto ustanovenia nevyklučuje požiadavky podľa § 6 ods. 1 písm. b/ a c/ ZoBPP, t.j.

že nejde o prípad tzv. zrejmej bezúspešnosti (nepostačuje, že túto nemožno vylúčiť), a že hodnota sporu, ak je vyčísľiteľná, presahuje sumu minimálnej mzdy.

Napadnuté rozhodnutie odporcu preto neobstojí a je namieste ho zrušiť s tým, že v novom konaní odporca znovu preskúma žiadosť navrhovateľa, a to aj z hľadiska možnej aplikácie § 6b ZoBPP, berúc tiež do úvahy súdne exekúcie vedené voči navrhovateľovi, pričom svoje rozhodnutie náležite odôvodní.

Preto najvyšší súd rozsudok krajského súdu potvrdil (§ 219 ods. 1 a 2 OSP§ v spojení s § 250ja ods. 3 OSP, § 250l ods. 2 OSP).

O trovách odvolacieho konania rozhodol najvyšší súd v súlade s § 244 ods. 1 OSP, § 246c ods. 1 veta prvá OSP, § 250l ods. 2 OSP tak, že úspešnému navrhovateľovi ich náhradu nepriznal, pretože si ju neuplatnil a zo spisu mu žiadne trovy nevyplyvajú.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v pomere hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 veta tretia zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 1. mája 2011).

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.